

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ,
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΑΝΤΕΓΚ/ΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Education and Culture
Lifelong learning programme
GRUNDTVIG

Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο

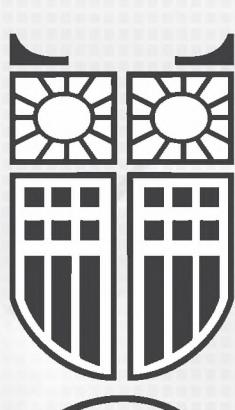
**Μαζί ενάντια
στην ανήλικη παραβατικότητα**

*Together against
juvenile delinquency*

Εταίροι:

Πέμπτη, 25-6-2015,
ώρα 8:30- 16:00

Πάντειο Πανεπιστήμιο,
αίθουσα
Σάκη Καράγιωργα II
Λεωφόρος Συγγρού 136

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
"ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ"
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΟΜΕΑΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ

Υπουργείο, Δικαιοσύνης, Διαφάνειας
και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
Δ/νση Αντεγκληματικής Πολιτικής
Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων
και Κοινωνικής Αρωγής Αθήνας
Τμήμα Επιμελητών Ανηλίκων
Fundatia Conexiuni (Ρουμανία)
Greenlight (Ηνωμένο Βασίλειο)
AssoLei Sportello Donna Onlus (Ιταλία)

ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Τίτλος: Χρηστικός
Οδηγός Γονέων
Συγγραφική Ομάδα:
Πήλιος- Δημ. Σταύρου,
Σωτήρης Ευστρατιάδης,
Χαρά Γαλανού,
Ασπα Δεπάστα
Επιστημονική επιμέλεια:
Ευτυχία Κατσιγαράκη
Γλωσσική Επιμέλεια:
Σταυρούλα Βασιλείου,
Χριστίνα- Αντ. Μουτσοπούλου

Συγγραφή: Ιούλιος 2014

Εκτυπώθηκε σε 70 αντίτυπα ως
τελικό προϊόν του προγράμματος
“**Together Against Juvenile**
Delinquency”, Lifelong Learning
Programme Grundtvig

Έκδοση: Ιούνιος 2015

Ηλεκτρονική ανάρτηση:
www.epimelitesanilikon.gr

Education and Culture
Lifelong learning programme
GRUNDTVIG

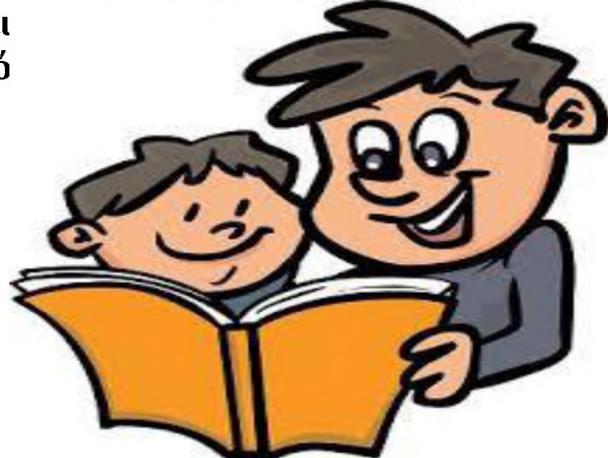
ΧΡΗΣΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ

Για ποιο λόγο χρειάζεται αυτό το ενημερωτικό έντυπο;

Σε ποιόν/α απευθύνεται αυτό το φυλλάδιο ;

Σε κάθε γονέα που το παιδί του απασχολεί το ποινικό σύστημα, είτε κατόπιν αίτησης του γονέα στον Εισαγγελέα Ανηλίκων, είτε κατόπιν παραπομπής του παιδιού στο Δικαστήριο Ανηλίκων, εξαιτίας τέλεσης μιας αξιόποινης πράξης.

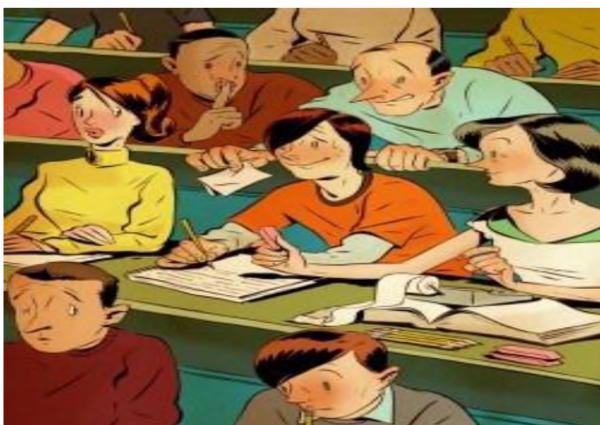

Πολλές φορές οι γονείς ντρέπονται να ρωτήσουν πράγματα που δεν κατανοούν ή φοβούνται να ζητήσουν διευκρινίσεις για έννοιες ή διαδικασίες που τους είναι δυσνόητες. Επίσης, ο οδηγός αυτός αποτελεί μια προσπάθεια κωδικοποίησης συμβουλών και χειρισμού ενδο-οικογενειακών καταστάσεων εκ μέρους των γονέων, προκειμένου να προλαμβάνουν άσκοπες συγκρούσεις και να αποκτήσουν καλύτερη εικόνα για τον τρόπο χειρισμού τους.

Στο σημείο αυτό, όπως ξέρεις, θα πρέπει να τονίσουμε ότι η εκδήλωση κάθε είδους αντικοινωνικής ή παραβατικής

συμπεριφοράς από το παιδί φέρνει αλλαγές στη ζωή όχι μόνο του παιδιού αλλά και όλης της οικογένειας. Κάποιες πράξεις (πχ. φυγή από το σπίτι, ακατάλληλες συναναστροφές, διακοπή φοίτησης από το σχολείο, υποψία χρήσης ουσιών) μπορεί να είναι ιδιαίτερα τραυματικές τόσο για το παιδί όσο και για τους γονείς. Σε αυτές τις περιπτώσεις το παιδί μπορεί να νιώσει ποικίλα, ίσως και αμφιθυμικά συναισθήματα, μεταβαίνοντας από διαφορετικές συναισθηματικές φάσεις : να θυμάσει, να σοκαριστεί, να φοβηθεί, να νιώσει ενοχές, να νιώσει αδυναμία ή συναισθήματα έντονης κυριαρχίας...

Αυτό όμως που πρέπει να γνωρίζεις ως γονέας είναι ότι σε καμία περίπτωση δεν εγκαταλείπουμε και δεν αδιαφορούμε για την περιπέτεια του παιδιού μας. Απεναντίας, του δίνουμε να καταλάβει με τα λόγια μας και με τη στάση μας ότι είμαστε ανιδιοτελείς σύμμαχοι στην πορεία της ζωής του. Επιπλέον, αν : α) είσαι θυμωμένος/η, β) δυσκολεύεσαι κάποιες φορές να ανταποκριθείς στις πολλές υποχρεώσεις σου, γ) ενδιαφέρεσαι να ακολουθήσεις μια σαφή μέθοδο επίλυσης συγκρούσεων ή δ) επιθυμείς να διαχειριστείς καλύτερα τη συναισθηματική σου διαθεσιμότητα, **προτείνουμε** να ακολουθήσεις τις ακόλουθες οδηγίες.

Ενδυνάμωση γονεϊκού ρόλου

Οι ενότητες που ακολουθούν διαμορφώθηκαν από την ανάγκη που προέκυψε για την καθοδήγηση των γονέων στο πλαίσιο ενδυνάμωσης του γονεϊκού τους ρόλου :

A. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΘΥΜΟΥ (Θυμός = έντονο δυσάρεστο αρνητικό συναίσθημα που προκαλείται από μία απαγόρευση, προσβολή, άρνηση ή απογοήτευση)

1. Ακούμε τον άλλον (όχι ισχυρογνωμοσύνη), συζητώντας χωρίς προσκολλήσεις (κολλήματα).
2. Σκεφτόμαστε ποια είναι η αιτία του θυμού.
3. Εκθέτουμε επιχειρήματα προσπαθώντας να βρούμε λύσεις από κοινού.
4. Δεν κρίνουμε το παιδί μας χωρίς να το ακούσουμε.
5. Λαμβάνουμε σοβαρά υπόψιν τις ψυχολογικές και σωματικές επιπτώσεις του θυμού.
6. Κατανοούμε και ενίστε συγχωρούμε.
7. Δεν προβάλλουμε τις δικές μας επιθυμίες στα παιδιά μας, απαιτώντας να τις ακολουθήσουν.
8. Κάνουμε το βράδυ απολογισμό της ημέρας.
9. Χαλαρώνουμε το σώμα. Κάνουμε βαθιές εισπνοές - εκπνοές (5 με 10 προσπάθειες).

Β. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ (βασικές ανάγκες ατομικής και κοινωνικής λειτουργικότητας, δηλαδή ανταπόκριση σε υποχρεώσεις)

1. Οργανώνουμε την ημέρα με κριτήριο τις υποχρεώσεις/ευθύνες.
2. Λειτουργούμε ως πρότυπα στο πλαίσιο τήρησης του προγράμματος που ακολουθεί το παιδί μας.

3. Φροντίζουμε ώστε τα μαθήματα να προηγούνται της διασκέδασης.
4. Καθοδηγούμε, ανεξαρτήτως πόσο κουρασμένοι είμαστε.
5. Φροντίζουμε ώστε ο χρόνος διασκέδασης να είναι όσο το δυνατόν πιο οριοθετημένος.
6. Μαθαίνουμε στο παιδί να επιλέγει την ενδυμασία και την τροφή περισσότερο με βάση τις ανάγκες και λιγότερο με βάση τις επιθυμίες του.
7. Ανταμείβουμε το παιδί, όταν τηρεί τους κανόνες, οι οποίοι συμφωνούνται από κοινού έπειτα από διάλογο.
8. Επιμένουμε στην τήρηση των κανόνων χωρίς να επηρεαζόμαστε από τη συναισθηματική πίεση που ενδεχομένως μας κάνει να νιώθουμε το παιδί μας.
9. Ας μην παραμελούμε να παρατηρούμε τη συνέπεια του παιδιού μας όσον αφορά στη φροντίδα του εαυτού του (προσωπική υγιεινή).

Γ. ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΗ (μέθοδος επίλυσης διαφορών)

1. Συζητάμε με μοναδικό κριτήριο τι είναι ωφέλιμο για το παιδί μας.
2. Δεν επιβάλλουμε εγωιστικά την άποψή μας.
3. Άλλο τι θέλουμε κι άλλο τι μπορούμε να ικανοποιήσουμε.
4. Δεν χρησιμοποιούμε συναισθηματικά φορτισμένες λέξεις (π.χ. «απαγορεύεται», «πρέπει και οπωσδήποτε», «σε καμία περίπτωση»).
5. Σε μία διαπραγμάτευση δίνουμε και παίρνουμε (π.χ. δίνουμε κάτι και χάνουμε κάτι άλλο).
6. Κάνουμε ανάλυση της σχέσης ρίσκου/ωφέλειας, ως προς το αντικείμενο της διαπραγμάτευσης (αξίζει περισσότερο να ρισκάρουμε ή να ωφεληθούμε;).

Δ. ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ (Emotional Quotient)

1. ΑΥΤΟ-ΕΠΙΓΝΩΣΗ/ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑ

α) συναισθηματική επίγνωση=αναγνώριση συναισθημάτων καθώς τα βιώνουμε, β) αντικειμενική αξιολόγηση = γνώση προτερημάτων και αδυναμιών και γ) αυτοπεποίθηση = σιγουριά για την αξία και τις δυνατότητές μας.

2. ΑΥΤΟΡΡΥΘΜΙΣΗ

Ελέγχουμε και ρυθμίζουμε συναισθήματα όπως το άγχος ή ο θυμός, ώστε να μην παρεμβαίνουν στην επιτέλεση ενός έργου. Περιλαμβάνει : α) τον αυτοέλεγχο, το πώς δηλαδή διαχειριζόμαστε διάφορες παρορμήσεις, β) την αξιοπιστία, την ικανότητά μας δηλαδή να διατηρούμε αρχές τιμιότητας και ακεραιότητας, γ) την ευσυνειδησία ή αλλιώς την ανάληψη ευθύνης για την επίδοσή μας, δ) την προσαρμοστικότητα, δηλαδή το πόσο ευέλικτα διαχειριζόμαστε την αλλαγή και ε) την καινοτομία (το πόσο ανοιχτοί είμαστε σε νέες ιδέες).

3. ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗ

Η ικανότητα δηλαδή κάποιου να παραμένει αισιόδοξος και να συνεχίζει την προσπάθεια παρά τα όποια εμπόδια ή δυσκολίες. Απαρτίζεται από: α) το κίνητρο της επίτευξης, μιας δηλαδή εσωτερικής ώθησης που μας οδηγεί να βελτιωνόμαστε διαρκώς, β) τη δέσμευσή μας στους στόχους μίας ομάδας ή ενός οργανισμού, γ) την πρωτοβουλία να αναλαμβάνουμε δράση και να δράττουμε ευκαιρίες και δ) την αισιοδοξία, δηλαδή την επιμονή μας να επιδιώκουμε τους στόχους μας παρά τις δυσκολίες.

4. ΕΝΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ

Η ικανότητά μας να αναγνωρίζουμε τα συναισθήματα των άλλων. Τα άτομα με ενσυναίσθηση: α) αναγνωρίζουν τις ανάγκες των άλλων, β) βοηθούν στην εξέλιξη των άλλων ενισχύοντας τις ικανότητές τους, γ) αξιοποιούν τη διαφορετικότητα των άλλων και δ) έχουν κατανόηση στις ανάγκες και τις επιθυμίες των άλλων.

5. ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

Δεξιότητες που μας βοηθούν να συνάπτουμε και να διατηρούμε θετικές σχέσεις. Κοινωνικές δεξιότητες είναι : α) η ικανότητα για επιρροή, β) η αποτελεσματική επικοινωνία, γ) η ηγεσία που εμπνέει και καθοδηγεί, δ) η σωστή διαχείριση κρίσεων, ε) η ικανότητα να διατηρούμε σχέσεις, στ) η συνεργατικότητα καθώς και ζ) η ομαδικότητα.

ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. Καλλιεργούμε την επίγνωση των συναισθημάτων μας.
2. Προσπαθούμε να έρθουμε στη θέση του άλλου, όσο δύσκολο και αν μας φαίνεται αυτό.
3. Μαθαίνουμε να ελέγχουμε όσο πιο αποτελεσματικά γίνεται το άγχος μας.
4. Ακούμε το σώμα μας και τις ανάγκες του.
5. Δοκιμάζουμε να δούμε και να ζήσουμε τις δυσκολίες μας με χιούμορ.
6. Φροντίζουμε να λύνουμε τις αντιπαραθέσεις μας με θετικό τρόπο.
7. Το να κοιτάμε μέσα μας είναι το πρώτο βήμα για να αναγνωρίσουμε και να ρυθμίσουμε τα συναισθήματά μας.

Πρακτικός οδηγός νομικών πληροφοριών

Η βέλτιστη εξυπηρέτηση του συμφέροντος του παιδιού αποτελεί δεσμευτική κατευθυντήρια αρχή όλων των αποφάσεων της δικαστικής εξουσίας, καθορίζει τη διαμόρφωση της ποινικής διαδικασίας και τις ενέργειες όλων των φορέων του επίσημου κοινωνικού ελέγχου (αστυνομικούς, εισαγγελείς, επιμελητές ανηλίκων, σωφρονιστικό προσωπικό).

Η δέσμευση αυτή απορρέει και προβλέπεται ρητά στο άρθρο 3 της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΔΣΔΠ). Ειδικά τα παιδιά που βρίσκονται σε σύγκρουση με το νόμο και ακολουθούν αναγκαστικά τη διαδρομή στο ποινικό σύστημα ανηλίκων απολαμβάνουν τις νόμιμες εγγυήσεις και δεσμεύσεις που προβλέπονται στα άρθρα 37,39 και 40 της ΔΣΔΠ.

Ο πρακτικός αυτός οδηγός αποσκοπεί στο να δώσει απαντήσεις με τρόπο άμεσο και κατανοητό σε εσάς, τους γονείς που ακολουθείτε το παιδί σας στην πορεία του μέσα από τις διαδικασίες που προβλέπονται από το ποινικό σύστημα και οι οποίες διαμορφώνουν την εμπειρία ενός εφήβου μέσα σε αυτό. Τέλος, ο οδηγός φιλοδοξεί να μετριάσει την αγωνία σας με την παροχή επαρκών πληροφοριών.

Ποιος θεωρείται σύμφωνα με το νόμο ως ‘ανήλικος’:

Σύμφωνα με το νόμο ‘ανήλικος’ θεωρείται αυτός που κατά τον χρόνο τέλεσης της παράνομης πράξης έχει ηλικία μεταξύ του 8ου 18ου έτους. Στον ανήλικο που βρίσκεται ανάμεσα στα 8 και τα 15 έτη εφαρμόζονται μόνο αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα. Αν κάποιος έφηβος που έχει συμπληρώσει το 15^ο έτος της ηλικίας του τελέσει μια πράξη που αν την τελούσε ενήλικος θα ήταν κακούργημα και εμπεριέχει στοιχεία βίας, στρέφεται κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας ή τελείται κατ’ επάγγελμα ή κατ’ εξακολούθηση, τότε μπορεί να επιβληθεί ο περιορισμός σε κατάστημα κράτησης νέων που είναι ποινή η οποία καλείται ποινικός σωφρονισμός.

Αν κάποιος έχει συμπληρώσει το 18^ο όχι όμως και το 21^ο έτος της ηλικίας του θεωρείται ενήλικος, αλλά του επιβάλλονται ελαττωμένες ποινές.

Αν κάποιος εποπτεύεται από Επιμελητή Ανηλίκων και τελεί υπό αναμορφωτικά μέτρα, μόλις συμπληρώσει το 25^ο έτος της ηλικίας του τα μέτρα αυτά παύουν αυτοδικαίως.

Ποιες πράξεις/συμπεριφορές αποκαλούνται παραβατικές:

Παραβατικές είναι οι αξιόποινες πράξεις, αυτές δηλαδή που προβλέπονται ρητά ως τέτοιες από τον ποινικό κώδικα και τους ειδικούς ποινικούς νόμους. Αξιόποινη συμπεριφορά δεν είναι οι φυγές από το σπίτι, η επιλογή ακατάλληλων συναναστροφών, η διακοπή της σχολικής φοίτησης, η προσπάθεια του εφήβου να διαφοροποιηθεί από τα λοιπά μέλη της οικογένειάς του κάνοντας επιλογές που ίσως να μην αρέσουν στους γονείς του, αλλά συμβάλλουν στη διαμόρφωση της ταυτότητάς του. Ωστόσο, τα παραπάνω αποτελούν παράγοντες επικινδυνότητας για τη γένεση παραβατικής συμπεριφοράς και τη θέση της ζωής ενός εφήβου σε ριψοκίνδυνες συνθήκες.

Υπάρχει αυτόφωρη διαδικασία σε πράξεις τελούμενες από ανήλικο:

Στα αδικήματα που τελούνται από ανήλικους, η αυτόφωρη διαδικασία εφαρμόζεται μόνο στο στάδιο της προδικασίας. Τα εγκλήματα που τελούνται από ανήλικους δεν δικάζονται ως αυτόφωρα (άρθρο 7 ν. 3860/2010).

Αν το παιδί σας συλληφθεί και κρατηθεί, τότε: α) η κράτησή του δεν επιτρέπεται να ξεπεράσει τις 48 ώρες και β) η κράτησή του θα πρέπει να γίνει σε ειδικό χώρο για ανηλίκους.

Αν το παιδί μου συλληφθεί, ποιες οι συνέπειες για μένα:

Η σύλληψη και η άσκηση δίωξης κατά του παιδιού σας μπορεί να θεωρηθεί ως παράλειψη της υποχρέωσης εποπτείας του και τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους (άρθρο 360 ΠΚ).

Το παιδί μου συνελήφθη και θα δικασθεί από το Δικαστήριο Ανηλίκων. Μπορεί να χάσω την επιμέλειά του:

Αν ο γονιός κάνει κάποια λάθη στη διαπαιδαγώγηση των παιδιών του, δεν σημαίνει βέβαια ότι πρέπει να του αφαιρεθεί η επιμέλεια. Η επικοινωνία και η υποστήριξη από Επιμελητή Ανηλίκων θα ενδυναμώσει το ρόλο σας και θα σας κατευθύνει στη λήψη των ορθότερων για το συμφέρον του παιδιού σας αποφάσεων.

Την επιμέλεια την έχει με δικαστική απόφαση η πρώην σύζυγός μου. Εγώ έχω καμία ευθύνη;

Η επιμέλεια περιλαμβάνει τη φροντίδα, την ανατροφή, τη μόρφωση και την εκπαίδευση του παιδιού, τη μέριμνα για την υγεία του, τον προσδιορισμό της κατοικίας του και την προστασία του από κινδύνους (1518 ΑΚ).

Η γονική μέριμνα είναι μια γενικότερη έννοια που περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την επιμέλεια, τη διοίκηση της περιουσίας του ανηλίκου και την εκπροσώπησή του σε υποθέσεις που αφορούν το πρόσωπο ή την περιουσία του (1510 ΑΚ).

Ενώ η επιμέλεια μπορεί να ανατεθεί σε έναν από τους γονείς, η γονική μέριμνα είναι καθήκον και δικαίωμα των γονέων που ασκείται από κοινού. Έτσι, σε περιπτώσεις διαζυγίου ή διάστασης μεταξύ των συζύγων η γονική μέριμνα παραμένει κοινή ευθύνη και των δύο γονέων. Πολλές φορές η επιμέλεια ασκείται και από τους δύο χωρισμένους γονείς, ενώ το παιδί διαμένει με έναν εξ αυτών.

Τι είναι οι Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων:

Στα Δικαστήρια Ανηλίκων υπάρχει μια ειδική υπηρεσία για παιδιά και εφήβους που καλείται Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων. Οι Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων εδρεύουν σε κάθε Πρωτοδικείο και εποπτεύονται από τον Δικαστή Ανηλίκων. Επιμελητές Ανηλίκων μπορεί να είναι νομικοί, ψυχολόγοι, κοινωνιολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί, κοινωνικοί ανθρωπολόγοι.

Ποια η αποστολή των Επιμελητών Ανηλίκων:

Αν ένας έφηβος πρόκειται να δικασθεί από το Δικαστήριο Ανηλίκων, ο Επιμελητής Ανηλίκων αναλαμβάνει να ερευνήσει την υπόθεση και να συντάξει μια έκθεση κοινωνικής έρευνας σχετικά με την προσωπικότητα του εφήβου, να προτείνει μέτρα προς το Δικαστήριο και στη συνέχεια να παρακολουθήσει την πορεία και την εξέλιξη του νέου ή της νέας. Για τη σύνταξη της έκθεσης και τη διαμόρφωση της κρίσης του Επιμελητή θα χρειασθεί να συνεργασθείτε εσείς ως γονιός και το παιδί σας για κάποιο χρονικό διάστημα και να συμμετέχετε σε συναντήσεις με αυτόν πριν και μετά το Δικαστήριο. Θα χρειασθεί επίσης να ακολουθήσετε την καθοδήγησή του και τις παρεμβάσεις του στη ζωή του παιδιού σας αλλά και στη δική σας, όπως π.χ. την παρακολούθηση προγράμματος απεξάρτησης ή προγράμματος συμβουλευτικής υποστήριξης σε

άλλον φορέα. Προκειμένου να συλλέξουν στοιχεία που θα διαφωτίσουν την εν γένει κατάσταση και την προσωπικότητα του παιδιού σας, οι Επιμελητές Ανηλίκων έρχονται σε επαφή με κάθε πρόσωπο οικείο στον έφηβο, π.χ. γονείς, γείτονες, εκπαιδευτικούς, εργοδότες, κοινωνικό περιβάλλον. Στόχος της κοινωνικής έρευνας αποτελεί η σύνταξη αναλυτικής έκθεσης προς το Δικαστήριο και η υποβολή πρότασης για την εξατομικευμένη μεταχείριση του ανηλίκου και των κατάλληλων μέτρων που θα πρέπει ενδεχομένως να ληφθούν.

Σε ορισμένες περιπτώσεις έστω και αν δεν υπάρχει αδίκημα, παίρνονται προληπτικά μέτρα, επειδή θεωρείται ότι ο ανήλικος κινδυνεύει με τις πράξεις του να βλάψει τον εαυτό του ή και τους άλλους. Αυτές οι τελευταίες περιπτώσεις αφορούν υποθέσεις που αναλαμβάνουν οι Επιμελητές Ανηλίκων μετά από αίτηση του γονέα ή του κηδεμόνα ενός εφήβου προς τον Εισαγγελέα Ανηλίκων.

Ο Επιμελητής Ανηλίκων ανακοινώνει αυτά που του λέω ή που του λέει ο γιος μου/η κόρη μου σε τρίτους ή σε άλλες αρχές:

Η έκθεση που συντάσσει ο Επιμελητής Ανηλίκων είναι απόρρητη και δεν ανακοινώνεται σε τρίτους ή σε άλλες αρχές πέραν του Δικαστή Ανηλίκων.

Τι είναι τα αναμορφωτικά μέτρα:

Ο ποινικός κώδικας προβλέπει σειρά κυρώσεων ειδικά για ανηλίκους. Οι κυρώσεις αυτές δεν είναι ποινές αλλά ειδικά μέτρα διαπαιδαγώγησης κάθε ανήλικου ανάλογα με τις ανάγκες του. Όπως προβλέπεται στις οικείες διατάξεις, αναμορφωτικά μέτρα είναι: α) η επίπληξη του ανηλίκου, β) η ανάθεση της υπεύθυνης επιμέλειας του ανηλίκου στους γονείς ή στους επιτρόπους του, γ) η ανάθεση της υπεύθυνης επιμέλειας του ανηλίκου σε ανάδοχη οικογένεια, δ) η ανάθεση της επιμέλειας του ανηλίκου σε προστατευτικές εταιρείες ή σε ιδρύματα ανηλίκων ή σε Επιμελητές Ανηλίκων, ε) η συνδιαλλαγή μεταξύ ανήλικου δράστη και θύματος για έκφραση συγγνώμης και εν γένει για εξώδικη διευθέτηση των συνεπειών της πράξης, στ) η αποζημίωση του θύματος ή η κατ' άλλον τρόπο άρση ή μείωση των συνεπειών της πράξης από τον ανήλικο, ζ) η παροχή κοινωφελούς εργασίας από τον ανήλικο, η) η παρακολούθηση από τον ανήλικο κοινωνικών και ψυχολογικών προγραμμάτων σε κρατικούς, δημοτικούς, κοινοτικούς ή ιδιωτικούς φορείς, θ) η φοίτηση του

ανηλίκου σε σχολές επαγγελματικής ή άλλης εκπαίδευσης ή κατάρτισης, ι) η παρακολούθηση από τον ανήλικο ειδικών προγραμμάτων κυκλοφοριακής αγωγής, ια) η ανάθεση της εντατικής επιμέλειας και επιτήρησης του ανηλίκου σε προστατευτικές εταιρείες ή σε Επιμελητές Ανηλίκων και ιβ) η τοποθέτηση του ανηλίκου σε κατάλληλο κρατικό, δημοτικό, κοινωνικό ή ιδιωτικό ίδρυμα αγωγής.

Το Δικαστήριο Ανηλίκων μπορεί να επιβάλει δύο ή περισσότερα αναμορφωτικά μέτρα ή μπορεί να διατάξει και πρόσθετους όρους ανάλογα με την περίπτωση, όπως π.χ. εάν ο γιος σας οδηγούσε μηχανάκι χωρίς δίπλωμα, το Δικαστήριο μπορεί να του επιβάλει να προσκομίσει και να καταθέσει τα κλειδιά του δικύκλου στην Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων μέχρι να εκδώσει άδεια οδήγησης ή εάν η κόρη σας προκάλεσε φθορά ξένης ιδιοκτησίας σε κάποια επιχείρηση μπορεί το Δικαστήριο να της απαγορεύσει να επισκέπτεται αυτή την επιχείρηση για συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

Το περιεχόμενο και η διάρκεια κάθε μέτρου πρέπει να είναι ανάλογα προς τη βαρύτητα της πράξης που έχει τελεστεί, την προσωπικότητα του δράστη και τις βιοτικές του συνθήκες. Επίσης, το Δικαστήριο στην απόφασή του ορίζει ρητά τη μέγιστη διάρκεια του αναμορφωτικού μέτρου. Αν το παιδί σας δεν συμμορφωθεί με το επιβληθέν αναμορφωτικό μέτρο, το Δικαστήριο μπορεί να άρει το τρέχον μέτρο και να το αντικαταστήσει με άλλο αυστηρότερο.

Τι είναι τα θεραπευτικά μέτρα;

Σε ειδικές περιπτώσεις, ο ποινικός κώδικας προβλέπει την επιβολή ειδικών μέτρων που ονομάζονται θεραπευτικά, εάν υπάρχει γνωμάτευση από ιατρό, Ψυχολόγο, κοινωνικό λειτουργό που να υπαγορεύει την εφαρμογή τους.

Αν η κατάσταση του ανηλίκου απαιτεί ιδιαίτερη μεταχείριση, ιδίως αν πάσχει από Ψυχική ασθένεια ή άλλη νοσηρή διατάραξη των πνευματικών του λειτουργιών ή είναι τυφλός, κωφάλαλος, επιληπτικός ή του έχει γίνει έξη η χρήση οινοπνευματωδών ποτών ή ναρκωτικών ουσιών και δεν μπορεί να την αποβάλει με τις δικές του δυνάμεις ή εμφανίζει καθυστέρηση στην πνευματική και την ηθική του ανάπτυξη, το Δικαστήριο διατάσσει την παραπομπή του σε θεραπευτικό ή άλλο κατάλληλο κατάστημα.

Αν ο ανήλικος είναι χρήστης ναρκωτικών και ιδίως αν του έχει γίνει έξη η χρήση τους και δεν μπορεί να την αποβάλει με τις δικές του δυνάμεις, τα θεραπευτικά μέτρα διατάσσονται ύστερα από γνωμοδότηση.

Τι είναι ο ποινικός σωφρονισμός:

Αν ένας έφηβος τελέσει μια αξιόποινη πράξη μετά την συμπλήρωση του 15^{ου} έτους της ηλικίας του και η πράξη αυτή αποτελεί κακούργημα, το Δικαστήριο ερευνώντας τις περιστάσεις υπό τις οποίες τελέσθηκε η πράξη αλλά και όλη την προσωπικότητα του δράστη μπορεί να κρίνει ότι τα αναμορφωτικά μέτρα δεν επαρκούν για την αποτροπή του από την τέλεση νέων αξιόποινων πράξεων και ότι είναι αναγκαίος ο ποινικός του σωφρονισμός, δηλαδή ο περιορισμός του σε ειδικό κατάστημα κράτησης ανηλίκων.

Τι είναι τα Δικαστήρια Ανηλίκων:

Αν το παιδί σας συλληφθεί για πράξη που τέλεσε πριν συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του, τότε θα δικαστεί από ειδικά δικαστήρια για παιδιά, που λέγονται Δικαστήρια Ανηλίκων. Κρίσιμος είναι ο χρόνος τέλεσης, οπότε αν το παιδί σας τελέσει μια πράξη πριν τα 18 έτη αλλά εισαχθεί σε δίκη στο 21ο του έτος και πάλι θα δικαστεί από Δικαστήριο Ανηλίκων. Τα δικαστήρια αυτά δικάζουν ‘κεκλεισμένων των θυρών’, δηλαδή χωρίς ακροατήριο, διότι η ακροαματική διαδικασία είναι απόρρητη και κατά την συζήτηση της υπόθεσης μέσα στην αίθουσα του Δικαστηρίου Ανηλίκων παρευρίσκονται μόνο οι γονείς του παιδιού, οι συνήγοροι και οι Επιμελητές Ανηλίκων.

Υπάρχει περίπτωση το παιδί μου να παραπεμφθεί στον Εισαγγελέα για κάποιο αδίκημα και να μην γίνει δικαστήριο;

Ναι, μόνο αν η πράξη είναι πταίσμα ή πλημμέλημα και εφόσον παράλληλα ο Εισαγγελέας κρίνει ότι η προσωπικότητα του εφήβου και οι συνθήκες υπό τις οποίες τελέσθηκε η πράξη οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η παραπομπή σε δίκη δεν είναι απαραίτητη για να μην τελέσει ο ανήλικος νέες αξιόποινες πράξεις (45 Α § 1 ΚΠΔ).

Εναλλακτικά, ο Εισαγγελέας μπορεί να εκδώσει διάταξη με την οποία επιβάλλει ένα ή περισσότερα αναμορφωτικά μέτρα (45 Α § 2 ΚΠΔ).

Είμαι υποχρεωμένος να έχω συνήγορο για το παιδί μου στο Δικαστήριο Ανηλίκων:

Για πράξεις που δικάζονται από το Μονομελές Δικαστήριο Ανηλίκων ο διορισμός συνηγόρου δεν είναι υποχρεωτικός.

Όταν ο έφηβος κατηγορείται για πράξη που αν την τελούσε ενήλικος θα ήταν κακούργημα, δηλαδή όταν παραπέμπεται στο Τριμελές Δικαστήριο Ανηλίκων, τότε ο Δικαστής Ανηλίκων είναι υποχρεωμένος να διορίσει συνήγορο στον ανήλικο κατηγορούμενο που δεν έχει.

Για τη νομική αρωγή του παιδιού σας θα σας κατευθύνει ο Επιμελητής Ανηλίκων.

Πέρα από την υπεράσπιση του παιδιού σας στο ακροατήριο, ο συνήγορός σας μπορεί να ζητήσει αντίγραφο της δικογραφίας από το Τμήμα Ανηλίκων της οικείας Εισαγγελίας για να λάβετε γνώση εσείς και το παιδί σας σχετικά με την εκκρεμούσα κατηγορία.

Σε κάθε περίπτωση, είναι σημαντικό να ξέρετε ότι είτε αναλάβετε εσείς είτε αναλάβει το Δικαστήριο να διορίσει συνήγορο, ο τελευταίος δεν μπορεί όπως στα δικαστήρια ενηλίκων να εκπροσωπήσει τον ανήλικο κατηγορούμενο χωρίς να είναι παρών ο τελευταίος, ακριβώς γιατί το Δικαστήριο Ανηλίκων θέλει να διαμορφώσει κρίση διερευνώντας τη συμπεριφορά και στάση του εφήβου στο ακροατήριο.

Αν αδυνατείτε οικονομικά να διορίσετε συνήγορο μπορείτε να υπαχθείτε στις διατάξεις του ν. 3226/2004 για την ‘παροχή νομικής βοήθειας σε πολίτες χαμηλού εισοδήματος και άλλες διατάξεις,’ εάν πληρούνται οι αναφερόμενες προϋποθέσεις. Ο Επιμελητής Ανηλίκων μπορεί να σας καθοδηγήσει για την εξεύρεση λύσης σε ανάλογες περιπτώσεις και να εντάξει την υπόθεση του γιου ή της κόρης σας σε προγράμματα νομικής αρωγής για δωρεάν παροχή νομικής υποστήριξης στο ακροατήριο, που εφαρμόζουν οι δικηγορικοί σύλλογοι της χώρας. Αν δεν έχετε προλάβει να βρείτε δικηγόρο να υπερασπίσει το παιδί σας στο Δικαστήριο, μπορείτε να ζητήσετε εσείς ή το παιδί σας αναβολή από το Δικαστήριο για τον λόγο αυτό.

Τι είναι το ποινικό μητρώο:

Το ποινικό μητρώο είναι ένα δελτίο ποινικής ταυτότητας, στο οποίο αναγράφονται μεταξύ άλλων τα στοιχεία ταυτότητας του ανήλικου προσώπου που είναι απαραίτητα για την εξατομίκευσή του, καθώς και κάθε απόφαση που επιβάλλει αναμορφωτικά μέτρα ή

μεταβολή ή άρση αυτών. Τα αναμορφωτικά μέτρα καθώς και ο ποινικός σωφρονισμός εγγράφονται στο ποινικό μητρώο ενός εφήβου που δεν έχει συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας του. Με τη συμπλήρωση του 18ου έτους ενός ανήλικου το δελτίο ποινικού του μητρώου καταστρέφεται και συντάσσεται νέο, στο οποίο δεν αναγράφονται τα αναμορφωτικά μέτρα. Ωστόσο, εάν επιβληθεί ποινικός σωφρονισμός σε νεαρό ενήλικα (δηλαδή περιορισμός σε κατάστημα κράτησης νέων), εφόσον ο ελάχιστος χρόνος περιορισμού δεν υπερβαίνει το έτος, αυτή η ποινή εγγράφεται στο ποινικό του μητρώο και διαγράφεται μετά την πάροδο πέντε ετών από την έκτιση της ποινής εάν ο νεαρός ενήλικας δεν υποπέσει σε νέο αδίκημα εντός της πενταετίας. Επίσης, εάν ο ποινικός σωφρονισμός που επιβλήθηκε υπερβαίνει το έτος, το δελτίο καταστρέφεται μετά την πάροδο οκταετίας, εάν ο νεαρός ενήλικας δεν υποπέσει σε νέο αδίκημα εντός αυτής.

Πώς πρέπει να φέρονται τα αστυνομικά όργανα στο παιδί μου κατά την σύλληψη:

Τα αστυνομικά όργανα οφείλουν να σέβονται την αξιοπρέπεια και την προσωπικότητα του ανήλικου που συλλαμβάνουν, υποχρέωση που πηγάζει από το άρθρο 40 της ΔΣΔΠ καθώς και από τις διατάξεις του π.δ. 141/1991. Στην πράξη, κατά τη σύλληψη οι αστυνομικοί δεν πρέπει να μεταχειρίζονται βία και να δεσμεύουν τον ανήλικο με χειροπέδες, εκτός εάν ο ανήλικος κρίνεται επικίνδυνος ή ύποπτος απόδρασης. Είναι σκόπιμο σε κάθε συναλλαγή με αστυνομικούς να εκφράζετε τα αιτήματα για το παιδί σας ήρεμα, για να αποφευχθούν οι εντάσεις ή οι παρεξηγήσεις.

Αν το παιδί σας υποβληθεί σε σωματική έρευνα, έχει δικαίωμα να αρνηθεί να γίνει αυτό δημόσια. Επίσης, αν του ζητηθεί να κάνει **κατάθεση**, θα πρέπει πρώτα το ίδιο να ζητήσει να επικοινωνήσει με τους γονείς του ή με ένα δικηγόρο.

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

Για την Ψυχολογία του Εφήβου:

Ντελαρός, Π., (2014) *Γονείς, οι έφηβοι σας έχουν ανάγκη! Πώς να ξεπεράσετε τον σκόπελο μαζί*. Αθήνα: Πατάκης

Cole, M., & Cole, S.R. (2011). *Η ανάπτυξη των παιδιών*. Αθήνα: Τυπωθήτω

Dinkmeyer, D., & MacKay, G. (2003). *Γονείς και έφηβοι. Από τη σύγκρουση στη συνεργασία*. Αθήνα : Θυμάρι

Feldman, R.S. (2010). *Εξελικτική ψυχολογία: Δια βίου ανάπτυξη (τ. Α' και Β')*. Αθήνα : Gutenberg

Fitzpatrick, C., & Sharry, J. (2006). *Η αντιμετώπιση της κατάθλιψης στους εφήβους*. Αθήνα : Κριτική

Shaffer, D.R. (2008). *Εξελικτική Ψυχολογία: Παιδική ηλικία και εφηβεία*. Αθήνα : Έλλην

Για το Δίκαιο των Ανηλίκων:

Δημόπουλος Χ., Κοσμάτος Κ. (2010) Δίκαιο Ανηλίκων Θεωρία, και Πράξη, 2^η Έκδοση: Νομική Βιβλιοθήκη

Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Δικαίου, Η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και η εσωτερική έννομη τάξη, (2002): Αντ. Ν. Σάκκουλα

Κοσμάτος, Κ. (Ιούλιος 2010) Ποινική Δικαιοσύνη, τ.7, Οι νέες τροποποιήσεις του ποινικού δικαίου των ανηλίκων με τον Ν. 3860/2010: Νομική Βιβλιοθήκη

Πιτσελά, Α. (2004) Η ποινική αντιμετώπιση της εγκληματικότητας των ανηλίκων, ε έκδοση, Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα

Τρωιάννου-Λουλά, Α. (1977) Η Υπηρεσία Επιμελητών των Δικαστηρίων Ανηλίκων εν Ελλάδι: Αντ. Ν. Σάκκουλα